

2764

C. 1931/14

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻԿԱՆ ԳԵՂԱՐԶՈՒԹՅՈՒՆ

Ն. ԴԵԼԻԳԵՆՍԿԱՅԵ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Ա Լ Ա Յ Ա Ն Հ Ո Վ Ի Վ
ԿԱՐՄՇԱԿԸ

Թարգմ. ՍԻՄԱԿ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ. — ՅԵՐԵՎԱՆ. 1930

891-715

7-31

C. 1931/14

U
C 2111

891.715

7-31

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻԿԱՆ ԳԵՂԱՐԶՈՒԹՅՈՒՆ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Ն. ԴԵԼԻԳԵՆՍԿԱՅԱ

ԱԼԱՅԱՆ ՀՈՎԻՎ ԿԱՐՄՇԱԿԸ

Թարգմ. ՍԻՄՍԿ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ. — ՅԵՐԵՎԱՆ, 1930

02 MAR 2013

3127

- 6 NOV 2011

60635.67

Հր. № 1343:

Գրառեպլար № 5239 (բ):

Տիրաժ 3000

Գեոհրատի առաջին տպարան Վաղարշապատում:

Պատվեր № 101:

Ա.Լ.ՍԱՆ ՀՈՎԻՎ ԿԱՐՄՇԱԿԸ

Պատուած չապակի (կապերտ) տակ Կարմշակը դողդողում եր: Յնւրտ, ախ ինչպէս ցուրտ ե առավոտյան, ուրթում (վաչկատուն ժողովրդի բնակարան): Նուէնիսկ աչնախի հարուստ ու ուժեղ բաշի ուրթում, ինչպիսին հաշի Բելթն ե: Ճիշտ ե, Կարմշակը քնում ե հենց մուտքի մոտ. Ալայան լեռների ցուրտ քամին ազատ փչում ե կոմշաների (թաղիք) արանքների միջով: Լավ կլինեք, չեթե նա կարողանար պառկել աչնտեղ, տաք պատի տակ, ոջախին ավելի մոտ, բամբակե վերմակի տակ, բրդե կոմշաչի վրա: Բայց Կարմշակը վերմակ չունի, իսկ նրա տակի կոմշան հին ե, մաշված, պատռտված:

Կարմշակը չե վոր մի փոքրիկ բանվոր ե, հովիվ ու աչն ել վորբ: Ամեն որ նա արածեցնում ե հաստ հաշիի վոչխարներն ու աչները: Ուրթում դեռ մութն ե, բայց Կարմշակը կուչ գալով, լսում ե. ուրթի չետեն արդեն հաջում եչին սոված շները, փարախներում մայում եչին վոչխարները և բանվորների ավագը շարժվում եր

մուտքի մոտ: Ժամանակն է վեր կենալու և մի քանի գդալ սառը ալրաշուր—աթալա—ուտելուց հետո, հարչուրավոր փոշխարները պետք է քշել սարերը՝ արածեցնելու:

Ալայան լեռները բարձր են ու ցուրտ: Նրանք իրենց ձյունապատ գագաթները բարձրացնում են Միջին Ասիայի հենց սրտի մեջ, լեռնային հիրգիզիայում: Նրանից դենը վերելքը շարունակ ավելի ուղղաձիգ է, ճանապարհն ավելի դժվար: Այդ ճանապարհը տանում է դեպի մուսլ լեռնային Պամիր լեռկի: Իսկ մյուս կողմն արդեն հեռու չէ արևմտյան Չինաստանի սահմանը:

Այն լեռնային աուլը, ուր ապրում է Կարմշակը, կպած է ժայռերի միջի մի լեռնային նեղ անցքի մուտքի: Կիրճը լցված է ձյունով, նրա հատակով աղմուկով սրընթաց թռչում է լեռնային սառը գետը—սառցապատ քարերի միջով: Ձյունով ծածկված, ութ հատ սրագագաթ թաղքե ուրթեր և մի քանի հատ շեկ, կավե մագանկաներ լեռան լանջն ի վեր կարծես մագլցում են: Կավե, ցած ցանկապատով շրջապատված են այն փարախները, ուր դիշերում են անասունները.— փոշխարները, աշները, փոքրիկ, սապատավոր ձիերը և լերկարավոտք, զոտ ուղտերը: Կարմշակի տանտերը, հարուստ, փորը դուրս ընկած բալը

շանկա—լեզուներ ել ունի, վորոնց կիրգիզերեն կուտաս են ասում: Դրանք բրդոտ, լերկար, մաշոտ պոչերով, սապատավոր կենդանիներ են: Սարերի ծերպերում վոչ մի ձի չի կարող անցնել այն տեղերով, ուր անցնում—սողոսկում է նա, թանգագին գանձը մեջքին:

Ամենամոտ քաղաքից այդ աուլը (նրանց բնակավայրը) գնալու համար, պետք է ձիով լերեք որ ճանապարհ գնալ սարերի միջով. իսկ Մոսկվայից հազարավոր վերստեր հեռու չէ: Բայց այդ բոլորը միևնույն է Կարմշակի համար: Նա լերեք չի լեղել քաղաքում. իսկ թե ինչ բան է Մոսկվան—իսկի չգիտե:

Մի ժամից հետո Կարմշակը իր հոտն առած բարձրանում է սարը: Անտեղ, վերևում, լերկու լեռնային անցքերի միջև մի փոքրիկ հովիտ կա, ուր շատ քիչ ձյուն կա: Նույնիսկ փոշխարի պառավ կճղակը այնտեղ հեշտությամբ կարող է ձյունի տակ պահված բույսերի հյութալի ընձյուղները բանալ,—վոր ձմեռվա կերն է:

Կարմշակը նիհար ծնկներով ամուր կպել է լերիտասարդ բրդոտ արջառ—կուտասի կողերին: Նրա այս ձին դիմացկուն է, արագաշարժ:

Կուտասի սանձը ծակած, մի վոսկրե ձող է անցկացրած, իսկ այդ ձողից թուկ է կապած: Դա

կուտասի սանձն ե: Թոկի ոգնությամբ Կարմշակը շատ լավ դեկավարում ե իր ձին:

— Հէյ, չո՛, չո՛, — բարձր աղաղակում եր նա, աջ ձեռքով թափահարելով իր թոկե սանձը, իսկ ձախով մի յերկար ճիպոտ: Պետք եր ուշադիր հետևել հիմար վոչխարներին: Ա՛յ, արդեն մի քանի հատ յետ են մնացել: — Չո՛, չո՛, — քառասմբակ քշում ե Կարմշակը և պտտում իր հոտի աջ թևը, մտրակով շփալցնելով անհնազանդներին:

Սոված, բրդոտ գամփռը ջանասիրությամբ ոգնում ե նրան: Ձյունի ծածկոցի տակ մռայլ կուշ են յեկել Ալայան լեռները: Կարմշակը իր մորթե գլխարկը քաշում ե շեղ աչքերին: Կուտասը աչքի սպիտակուցները բարկացած շուռ տալով, բարձրանում ե համարյա ուղղաձիգ լանջով:

Կարմշակը հովտումն ե: Ամբողջ հոտը հավաքվել ե մոտիկում և հանգիստ խոտ ե հանում ձյունի տակից:

Այստեղ լավ ե: Խիստ քամի չկա: Հովիտը պաշտպանող լեռան լանջերը խիտ ծածկված են ծուռ ու խլոտ արգալով (ցրտենուհի ման փոքրիկ ծառ):

Արգան պաշտպանում ե հովիտը ավերորդ ձնից: Կարմշակը տաքացավ ու հոգնեց կուտասն արագ քշելուց և վոչխարների համար չարչար-

վելուց: Նա իրեն համար հարմար տեղավորվում ե հին արգալի բնի տակ, իր գոտի-թաշկինակից հանում ե չոր դոռութի (վոչխարի պանիր) մի փոքրիկ կտոր: Դոռութը ծամելով մեկ վոչխարներին ե նայում, մեկ սառն ու կարմիր արևին, ու սկսում ե ցնորքների մեջ ընկնել: Ե՛յ, գիտի հա՛. յավ ժամանակ եր, չերբ Կարմշակն ապրում եր իր հոր ու մոր հետ և վոչ թե այս անիծված բալի մոտ: Վոչ վոք չեր ծեծում, չեր հայհոյում. իրենց փոքրիկ ուրթն ունեցին, տաք թաղիքները: Թեև նրա հանգուցյալ հորը չքավոր ելին համարում, բայց նա հինգ վոչխար, հինգ այծ, մի մատակ ու քուռակ ուներ: Լավ եր Կարմշակի համար: Մայրն ամեն ամառ նրա համար նոր շոր եր կարում, ու չերբ կումիս եր պատրաստում, ամենից շատ Կարմշակին եր տալիս: Նուշնիսկ գարու բլիթներ ելին թխում: Իսկ ձին, ինչպե՛ս մեծացավ: Խիտ բաշ ուներ ու կրակե աչքեր: Կարմշակը արագ սլանում եր նրան հեծած:

Հայրն ասում եր. — Ձին ել կմեծանա, Կարմշակն ել կմեծանա, ու մի տարուց հետո, չերբ մեծ քաղաքի մոտ ձիարշավ կկազմակերպեն, հայրն ու Կարմշակը կգնան մեծ քաղաքը: Կարմշակն ու ձին կմասնակցեն ձիարշավին: Շատ կիրգիդ յերեխաներ կմասնակցեն ու իննսուն

վերստ ձի կըշեն: Բայց ամենալավ ձիավորը
Կարմշակը կլինի ու ամենաարագ ձին—նրա ձին:
Այն ժամանակ Կարմշակը բոլորից առաջ կգնա,
նվեր կստանա ու կհարստանա:

Դա առաջ եր: Կարմշակն արդեն մեծացել
է, նա տասներկու տարեկան է, բայց հայրն ու
մայրը մեռան, վոչ ուրթ ունի և վոչ ձի: Ինչ
վոր պարտքի տեղ Քելթի բայը բոլորը հափշտա-
կեց, իրեն՝ Կարմշակին ել իր հովիվը դարձրեց:

Այդպես որն անցնում եր: Կարմշակը կամ
պտտում եր հոտի շուրջը, վորպեսզի տաքանա,
կամ նորից նստում եր ծեր արգալի ճյուղին,
հիշում եր և ցնորում: Հիշում է, հիշում և նըն-
ջում: Մտքերը խոնվում են նրա քնած ուղե-
ղում: Նա կիսաքուն լսում է իր հոր ու մոր
ձայնը, բարձրաձայն խրխնջում է իր հոր քու-
ռակը... ու ինչ տարորինակ է խրխնջում, կար-
ծես գառան վողորմելի ձայն լինի: Ու հանկարծ
մոնչաց, գոռաց, հաջեց, ինչպես վախեցած շուն:
Այստեղ Կարմշակն սթափվեց: Մթնում եր. կա-
պույտ ստվերն ընկել եր հովտի ձյուններին, լեռ-
ների գագաթները վառվում էին: Վոչխարները
դողալով հավաքվել, խմբվել էին: Բրդոտ գամփ-
ուր, Կարմշակին կպած, ճղզոցով հաջում եր:
Կարմշակը վեր թռչելով, տեսավ իրենից հեռու
անտառի մոտ տրորված ձյունի վրա արյունի

հետք. գագանի արյունվա խոշոր հետքը անցնում
եր արգալի կիտված արմատների վրայով: Կար-
մշակը վեր թռավ, հառաջ հարձակվեց, շան
նման հոտոտելով: Ու հասկացավ ամեն ինչ:

Քնի մեջ նա վոչ թե ձիու խրխնջոց եր լսել,
այլ դա վոչխարներն էին մայում, շունն եր հա-
ջում, ու քաղցած գալի բերանն ընկած գառն
եր վողորմելի կերպով մկկում:

Յերեկոյան Կարմշակին ծեծեց ինքը բայը:
Թեթե դամշով (մտրակով) աչքան ծեծեց, վոր
արյուն լեկավ. հետո ականջներիցը բռնած բարշ
տվեց: Նշան դրած, լավ գառը—քնել, գալին եր
տվել անպիտան հովիվը:

Կարմշակը ծեծվելուց հետո գնաց փարախը
ձիաների մոտ: Կավե սառը պատի տակ կուշ լե-
կավ, ու պոկված ականջին ձեռք տալով, նա
կրկին տեսնում եր բայի կարմիր դեմքը, նեղ,
սպիտակ մուրուքը: Լսում եր ճղճղան հայհոյանք-
ները և փնչոցը, վոր նման եր վայրենի խոզի
փնչոցի: Ու հանկարծ վճռեց. «Կփախեմ, կզը-
նամ»: Ինչի՞ ապրեմ ուրիշի ուրթում, արածեց-
նեմ ուրիշի անասունները: Միթե լավ բան կա-
րելի չե սպասել այդ չար ու պառավ արջից—
բայից: Յերը Կարմշակին իր մոտ վերցրեց, տա-
րեկան մի աչծ խոստացավ: Ո՞ւր է տված աչծը:
Իր չերկու տարվա աշխատանքի ժամանակ Կար-

մշակը նրա վոչ բուրդն ե տեսել, վոչ կաթը: «Կգնամ», վճռեց նա հաստատապես:

Յեկավ ամառը: Լեռների ձյունը հալվեց: Հովտի սառուցն անհետացավ, նոր խոտ դուրս յեկավ, ծաղկեցին կարմիր ու գեղին կակաչները: Կարմշակը Հաջի Քելթի ամբողջ ընտանիքի հետ ամառը բարձրացավ Ալայան հովիտը: Ալայան հովիտը մեծ ե ու լայն: Գարնանը (իսկ լեռներում գարունն ուշ ե սկսվում) հարյուրավոր լեռնցի կիրգիզներ լեռների միջով անցնում են Ալայան հովիտը: Բարձրանում են իրենց բուրր հոտերով: Ծալոտած վրանները, սպիտակ ու գորշ թաղիքները, ամեն տեսակ բարիքի բեռները բարձում են ուղտերին, կուտասներին ու ձիերին: Մարդիկ գնում են ձիով, չերկու, չերեք հոգով կուտասի վրա նստած, վոմանք ել վոտքով: Յերիտասարդները—բարձր ձգում են իրենց չերգերը: Լեռնային նեղ արահետով իրար յետևից շարք են ընկնում մարդիկ ու անասունները, գնում են, անցնում մի քանի բարձր լեռնաշղթաներից, մինչև վոր նրանց առջև բացվում ե Ալայան հովիտը: Մյուս կողմից հովիտը շրջափակում ե բարձր, մշտական ձյունով ծածկված Անդրալայան լեռնաշղթան: Դա հովիտը բաժանում ե մռայլ, դժվարամատչելի Պամիր լեռնային չերկրից:

Հովտում ծառեր չկան, միայն խիտ ու հյուսթալի խոտ—ամենալավ կերը ձմեռը կիրգիզների քաղցած մնացած անասունների համար: Կավե հուն ունենալուց—կարմիր, լայն գետի ափին քոչվորներն իջեցնում են ուղտերի բեռները, վրան են խփում... Անասուններն ագահությամբ արածում են խիտ խոտը: Վոչ մի տեղ այնպիսի ող, այնպիսի թարմ քամի ու խոտ չկա, ինչպես Ալայում: Կարմշակը սիրում ե Ալայը, բայց գնալու, բայից փախչելու միտքը նրան չերբեք հանգիստ չի տալիս:

Կարմշակն այստեղ ել շատ աշխատանք ունի: Ուրթերը չերկու շաբաթից ավելի չեն մնում նույն տեղը:

Յերբ անասունները շրջակայքի կերը արածում, վերջացնում են, պետք ե հառաջ շարժել, դեպի նոր արոտատեղիներ: Հեռու չեն գնալու, 3—4 վերստ, բայց չերկու ուղիվ աշխատանք ե դա: Պետք ե նորից քանդել, ծալել վրանները, բոլորը հավաքել, բարձել ուղտերին... ամենադժվարը ձիերին բռնելն ե: Լիառատ կերպով Ալայան պինդ խոտն ուտելով, ձիերը մի տեսակ կարծես հարբում են: Վայրենի կերպով խրխնջում են, քիթներն ուռցնում, վազվզում ամեն կողմ և մարդու ձեռք չեն ընկնում: Իսկ

բայը, քուռակները չհաշված, մի քանի տասնյակ ձի ունի: Հեշտ ե նրանց բռնելը:

— Ձո՛ւ, հե՛յ, հե՛յ, — վայրենի աղաղակներով նրանց լետևից են ընկնում կարմշակը, ծառաներն ու տանտիրոջ վորդիները: Պետք ե ձիու առաջը տալ և ձիու մազից շինած թուկն ափսոսա՛ն ճարպիկ շարտել, վոր ձին ողակի մեջն ընկնի. հետո պետք ե նրան պահել ու ամրացնել բրին, մինչև վոր հանգստանա: Բայց պատահում ե, վոր թուկը գցում են և ելի լետևիցն ընկնում և կանչում: Վորպեսզի հեշտ լինի լետևիցը հասնել, կարմշակն ու մյուս տղերքը թռչում են արգեն բռնած քուռակներին ու կուտասներին և ստիպում են քառասմբակ սլանալ: Աղջիկներն ել են ողնում:

Տղաներից ավելի վատ ճղճղալով, արևի տակ իրենց կարմիր շորերը փայեցնելով, մանր հյուսած ծամերի ծայրերը շարժելով, նրանք ել են բռնում կուտասներին ու քուռակներին: Վերջապես քշում են բոլորին ու նորից հառաջ շարժվում, բեռները նորից իջեցնում և նորից վրաններ խփում: Բայի կինը, աղջիկներն ու հարսը ամառը պաշար են պատրաստում ձմեռվա համար. — կովերի ու կուտասների կաթից չուղ են պատրաստում, վոչխարի պանիր— ղոռութ են

շինում և արևի տակ չորացնում, մատակների կաթից կումիս են պատրաստում:

Թեյ են մանում և ինքնաշեն դադգյահների վրա մահուդ են գործում, վոչխարների բրդից թաղիք են գցում: Կարմշակն ամեն տեղ պետք ե: Այս ե բերում, ափսոսող ե ողնում: Միայն բայն ու ավագ վորդիներն են հանգստանում: Ձի քշելով զբոսնում են մի բինայից մյուսը— հովտի միջով, և փայտե, մեծ ամաններից անվերջ կումիս են դատարկում:

Հաճախ բայի մոտ հյուրեր ելին գալիս. — ուրիշ բայեր, մուլաններ, չերեմնի սարերի աֆն կողմից՝ ուսներ: Այն ժամանակ ուրթում խընջուցք ե լինում: Վոչխար են մորթում, շուրպա — արգանակ են չեփում, շատ կումիս ու թեյ են խմում: Հյուրերի ճաշելուց հետո կարմշակը լետանդով ծծում ե վոչխարի վոսկրները ու շարունակ մտածում ե— «կգնամ»:

Մի անգամ, չերե մի ազատ ժամի կարմշակը նստած եր գետի ափին, տեսավ, վոր մի տղա ծիծաղելով դեպի իրեն ե գալիս: Տղայի կոր դեմքն ուրախ եր, իսկ գլխին նոր արախչին (գլխարկի տեսակը) կար: Նրա հագին ուսական վերնաշապիկ կար: Կարմշակը ճանաչեց նրան: Դա Բայգուկն եր— հարևան առվից (գյուղից) մի

չքափոր մարդու վորդի: Նրանց առաջ ել Ալայ եր սար չեկել:

Բայցուկը ծաղապատիկ նստեց Կարմշակի կողքին և սկսեցին խոսել: Անցած աշնանից Կարմշակը նրան չեր տեսել: Զարմանալի ու տարօրինակ բաներ պատմեց Բայցուկը Կարմշակին: Այդպիսի հրաշքներ ով ե իմանում միայն հին յերգերում են ասվում: Ահա ինչ պատմեց նա:

Ալայից չերք որվա ճանապարհի վրա, իսկ ձմեռանոցներից յերկու որվա ճանապարհ հեռու մի մեծ ղշաղ (գլուղ) կա—Բուլգա անունով:

Բուլգայում տները քարից են: Այդ տները ուռններն են շինել: Բայցեկիները չերք վոր Բուլգա չեկան, վերցրին մի մեծ, քարե տուն, և կիրգիգ յերեխաներին տվեցին: Այժմ այդ տունը կոչվում ե գիշերոթիկ դպրոց: Այնտեղ բազմաթիվ կիրգիգ յերեխաներ են ապրում: Բոլորն աղշատ են և վոչինչ չեն վճարում: Ամեն որ նրանք փլավ ու շուրպա չեն ուտում, թեյ խմում: Քնում են վոչ թե թաղիքների վրա, այլ փափուկ ներքնակների, ուռսական շորեր են ստանում: Այնտեղ վոչ-վորի չեն ծեծում: Թույլ են տալիս վագել, խաղալ ու բոլորին սովորեցնում են: Ուռսուցիչները ուռններ և ուսում առած կիրգիգներ են: Բոլորը գրել, կարդալ են սովորում և ամեն որ շատ նոր բան են իմանում: Ավելի

շատ և ավելի լավ, քան թե մոլլան: Սովորեցնում են Լենինի մասին: Կարմշակը լավ չհասկացավ, թե ով եր Լենինը: Մի բան հասկացավ—վոր չեթե Լենինը չլիներ, են հրաշալի տունն ել չեր լինի, իսկ այժմ ինքը Կարմշակն ել կալոդ ե ապրել այնտեղ: Ու Կարմշակը մտածեց. «պետք ե գնալ այդ գիշերոթիկ դպրոցը»:

Ամառը վերջանում եր: Լեռնային արտերում գարին հասել եր: Հաջի Քելթը ձմեռանոցների մոտ մեծ դաշտեր ուներ, վոր գարնանը ցանել ելին: Այժմ ծառաներն ու Քելթի վորդիներից մեկը պատրաստվում ելին ձմեռանոցները գնալ՝ հունձ անելու: Կարմշակին ել հետները տարան: Կարմշակը վաղուց եր սպասում հնձի գժվար ժամանակին: Կիրգիշ արեի տակ մի որ աշխատելուց հետո, հենց վոր մթնեց, նա սուր մանգաղը շարտեց գարու մեջ և շուրջը նայելով, գնաց: Նա գիտեր, վոր Բայցուկի հայրն արդեն իր վրանը Ալայից ձմեռանոցն ե փոխադրել, վորովհետև նա ծառաներ չուներ, վոր ուղարկեր իր արտը հրնձելու: Վոչ վոր չնկատեց նրա բացակայությունը: Իսկ առավոտը Կարմշակը նստած եր Բայցուկենց վրանի մոտ և և ղոռութը ծամելով, պատմում եր Բայցուկին ու Բայցուկի հորը, թե

ինչու չե հեռացել բալից: Նրանք լսում և գլուխները շարժում ելին: Մի շաբաթից հետո հաջի Գելթը ձին քշելով մոտեցավ Բալզուկի հոր վրանին: Լեռներում լուրը լեռնային ալծից արագ ե թռչում: Բալը մարդկանցից իմացավ, վոր փախած հովիվը թագնվում ե Բալզուկի հոր վրանում: Հաջին սպիտակ ձին հեծած չեկավ: Նրա դեմքը կավի նման կարմիր եր, արխալուղի վրալից չերեք գուլնի կտորե գոտի չեր կապել: Մտրակը ձեռքին սեղմած, բալը վրանի մոտ ձիուց իջավ և ծանր նստեց ոջախի մոտ: Տանտերը խոնարհ գլուխ տվեց հարուստ հյուրին և փայտե ամանով կումիս մատուցեց: Բալը խմեց և իր չարութունը զսպելով, խոսեց գործի մասին: Կարմշակը վրանի չետևից լսում եր:

— Իմ փախած հովվին չեո տուր ինձ, — ասաց բալը, — ինչո՞ւ չես պահում նրան:

— Յես նրան չեմ թագցրել, հաջի, — պատասխանեց Բալզուկի հայրը, — նա ինքն ե չեկել և ուզում ե Բուլզա գնալ, դպրոցը, — ուր սովորում ե իմ վորդին: Դա լավ դպրոց ե: Իսկ չեթե ուզում ե նորից քեզ մոտ գալ, տա՛ր նրան, բալ:

Նա կանչեց Կարմշակին ու հարցրեց, թե չի ուզում արդյոք կրկին բալի մոտ գնալ: Բալց Կարմշակը հաստատ պատասխանեց, վոր «վո՛չ»:

Այն ժամանակ Բալզուկի հայրը դարձավ բալին ու ասաց:

— Հաջի, դու ուժով նրան տանել չես կարող: ալժմ եդպիսի որենք չկա: Հիշիր, հաջի, վոր չես գիտեմ, թե դու նրան չերկու տարի վոչինչ չես վճարել, ու Բուլզան ել ալստեղից հեռու չե:

Բալը չմռնաց, չհայհոյեց: Միայն ատամների արանքից ասաց. «չերախտամոռ գալլի ճո՛ւտ»:

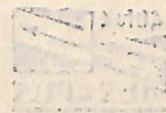
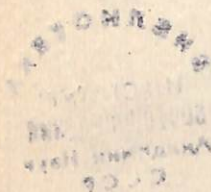
Բարկութունը զսպելով, ձին նստեց ու քշեց:

Առավոտը Կարմշակն ու Բալզուկը շուտով գնացին գիշերօթիկ դպրոցը:

Արդեն մեկ ու կես տարի չե՝ Կարմշակն ապրում ե դպրոցի սպիտակ տանը: Նա սովորում ե կիրգիգերեն գրել, կարդալ և ելի ուրիշ շատ բան, վոր մոլլան չգիտե: Նա մարդանք ե անում, աշխատում ե բանջարանոցում, մյուս չերեխաների հետ ուրդա (խաղի մի տեսակն ե) չե խաղում: Նա ուրիշ շատ գործեր ել ունի, վորովհետև քիչ առաջ Կարմշակը պիոններ դարձավ և կարմիր վզկապ կապեց: Նա ալժմ լավ գիտե, թե ով եր լենինը: Կարմշակը լավ ե սովորում և մի կամ չերկու տարուց հետո նրան Ոչ-ի կուրսերը կույարկեն: Յերբեմն, չերբ բոլորը պառկում են, Կարմշակը չերկար ժամանակ պառկում ե իր

անկողնում: Կարմշակը մտածում է.—կուրսերն
ավարտելուց հետո կգնա Մոսկվա ու ենտեղ
եւ կսովորի: Իսկ յերբ ամեն բան կսովորի, կվե-
րադանա լեռները:

Նա այնպես կանի, վոր բոլոր բայերը, վորոնք
դեռ մնացել են, գնան, կորչեն Ալայան լեռնե-
րից:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0391130

66. 12211

20

12

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТ
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Эривань, 1930 г.